

ACC. N.R M. 8167 : 1-93.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Skåne

Upptecknat av: Carl Robert Holmgren

Härad:

Adress: Kvarnbyvägen 3, Malmö

Socken: Malmö

Berättat av:

Uppteckningsår: 1942

Född år i

Minner och berättelser från Malmö.

Ms. 8167

| Redaktionen av Folkmärrstövlan,
Dagens / Skånska Dagbladet, Malmö.

Dagmar

Bifogar härmed några minnen från det gärna, glada Malmö. I
den händelse de anses lämpliga för deltagande i den berörda täv-
lingen, förblir jag tackfull och beredd.

Med utmärkt högaktning

Malmö den 3 oktober 1941.

75-åriga Carl Robert Ahlquist
f. d. kamrer

Kommunala örgatan 3 (Rosén) III, Malmö.

h. 8167:1

"Ljusinbrinning."

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

En gammal sed, som för längre sedan förennit.

Medanstred jag själv ej deltagit i någon "ljusinbrinningsfest", utan endast hört något lite därrom, kan det varit vikt att utförligare och tillförlitliga upp-gifter om denna gamla handverksgästernas förtjänst på sina respektive arbetsplatser. Det var ej mina alla yrken denna urgamla sed från skrävindets tid förekom, mest bland skräddare, skomakare, guldmeder och cigarmakare; ja även brännvare och pianomakare, d. v. s. stillasittande handverkarbete.

Jag lyckades till sist få veta hos en en gammal handverksmästares address, och där erhöll jag föredvilligt en del upplysningar från den tid, då han, nu 85-årig, arbetade fört hänsyn till sig och sedan geväll i det uppe han valde för sin framtids-bana.

Arbets tiden var lång på den tiden, från kl. 6 på morgonen till 8 eller 9 på

M. 8167:2.

LUND'S UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

b/

träljen, varför man nödgades täcka sedan den 1 september. Gavla redan höst
man alltid högt och i drogen belgd. Märtaren var ju den, som fick betala
tjänsteskrivningskasset, åtminstone i de alra flesta fall.

Så fort det började bli skumt på träljen den 1 september, rade man sa
gesman, upphörde arbetet i väntan på vad som komma skulle. Det dröjde ej
länge förrän ett bord och några stolar fanns in i verksamheten och mer i huset kom
med den vita duken, strax efter följd av mäster sjöb med koujaks karaffen,
ibland även rou, rockerkaret, en litigare varmt vatten, glas och skeden på
en bricka. Där som fanns mer än en grädd, där skulle ^{den eldaste} börja blanda
toddys, sedan nästa grädd och sist mäster sjöb. Var där någon begravad med
rämgröst, skulle han, efter att första delunten och "skål" blivats undan, sjunga:

"Lägg lite socker i ett glas,
slå vatten i två tredjedeler,
lät detta sita en stund och dra's
slå sedan koujak i samma feler!"

Glasen skulle vara fyllda till brädden. När man så skålat ett par gånger
spädde man på med exempelvis rou, för att toddyn skulle få bättre färg. På
en del ställen använde man varmt tervatten i stället för vanligt "bonds-

3./

M. 8167:3.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

vattus", men detta för att höja färden.

Mor i huset fick alltid smaka på den äldste grällens toddy innan hon "spätt
på". Sedan fick hon smaka mästers egen toddy ("fars toddy"), men då hade han
passat på att späda den dessfrimman. Detta gjorde att hon sputade, "grinade
illa" och torkade sig om munnen med förlåtelse och sade: "Vi för den lee vä den
va' räli!" "Trå toddar på man" var vanliga receptet. Fanns någon lä-
preke anställd, fick denne "hälla te åse me kaffe och kager" i näll-
skap med pigan i köket. Efter något pokulerande & och stämningen
nått den rätta Höjdpunkten, tog toddybrickan bort och de mauliga
nick ut om hukunden, under det att mor i huset och pigan, even-
tuellt även dottern, drabade fram ett härligt smörjästord. Stryka och
brämviskträffen tog mäster hand om. Men nu församlades alla & i
huset eller fanns ju vid bordet. Den rätta stämningen var nedersgång.

Första smagen hälsades med "halan går", varefter mäster tillverkade
vissa arbetare god hälsa och goda förtjänster under den kommande vis-
terrängen. Så klipptes halan, föregången av "halan går", men åtföljd
av "skål mäster! Hud välbigne både mäster och prinsfolken, för vi kan
nägna inte! 4 och så sjöngs åter en visstung, itlant gammal, men ibland

4.

M. 8167:4

en ny för dagen. Exempelvis:

LUND'S UNIVERSITET'S
FOLKMINNESARKIV

"Komman full me' pengar,
varut i alla säningar,
i den bästa brösten
nu på ette hösten.
Faderulladaj!"

Sedan blev det kaffe över lag och de mäntiga stoppade "Häftigt och hott" i pipan, tände på sén röjt i fulla drag. Hockan kl. på natten var gillat slut och det blev sängdags. Men nu fick prinsepplen brått om och draka undan, ty gerällorna och läspojken hade lugn på stället - i verbstaden. Kl. 6 på morgonen var mäster i dörren och sätter efter att "alle man var på däck".

x

Händ kunde det hänta hos en annan mästare, att han av en eller annan orsak råkats glömma att det var den 1 september och att hujusinbryning skulle ske. Arbetarna satt eller gick på verbstaden, var och en väntande på mäster m. m. få smärreningar borten, men sätta något frågande och alvarlig utt i skyddslogen

"Varför tänder huvorna inte, så vi kan se att arbeta?"

5.

M. 8167:5.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

"Nähä-ä-ä!" blev svaret.

"Nähä? Hur kan detta vara? I hokum är ju inte 8 årra!"

"Nähä-ä-ä! De vet vi. Men vi vänta på att mäster ska bjuda på ljussin-
prisning." - - -

"Herr i jörr namn! De' har ja min sj-l glömt. Men då får de' väte'
i maren tväl i stället.

Att han infriade sitt löfta behöver ej upplysas om. Sj-därför var han
völd och trusig.

x

På en del ställen arrangerade arbetarna själva sin ljussin-prisning
fest, exempelvis cigarmakarna. Men deras gillen stod ej många andra
efter vad beträffar välplatser, såväl vätt som trott. De fingo ju
själva betala sina balar.

x

När våren nalkades och dagarna förlängdes "längas" stredde "avskedsfesten
till det slökande ljuset" efter samma program som vid "ljussin-pris-
ningen".

C. R. H.

6/

M. 8167:6.

LUND'S UNIVERSITETS
FOLKMÄNNSARKIV.

Fölägg till "tjänstbrunnen":)

x

Cigarrmakarna i Malmö brukade sebra högtidliga tjänstbrunnens intag på hösten (efterhösten?).

Persuaden hos C. G. Rockwells cigarrfabrik, uppgående till 50 personer, ibland döttrar, firade senva schålcaféet vad på ett värdet stor-
magt rätt. På dagen den 1 september - varsett oss man sin dagen bör-
jade "tävla" eller ej - bjöd fabrikören hela persuaden på en splendid
supé. Smörgåsbord, som dioprade av alltanhanda rätter, stek och desserter,
öl och bräsmorin, trodly, paffé, kongak, punch och extra fina ci-
garrer utgjorde den rikschattiga maträtten. Alt bestodtes av fabrikör
Rockwell. Själv deltog han även många väster i palaret. Cigarrmakar-
arna rökrade inom sig flera goda kvartatsräningar, vilka flitigt
bidrog till att språ festen fördelat. Alt första delen icke infann sig
på arbetsplatserna dagen efter, var principalen beredd på. "Det urräk-
tar jag, ty jag där själv skulden där till", brukade han säga.
Det blev ingen billig fest, men han gjorde det så gärna.

E.P.H.

M. 8167:2.

"Trilla påskägg."

LUND'S UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Minne från min egen barndomstid.

När påskhälgen var i anslutande gjordes förhållandevis stora förberedelser för att på ovanligt sätt fira påskens ankomst och högtider som sådan i övrigt. Det var ingen åtagandeering på den tiden. Man visste inte om några rannsakningar alts. Vad ägg beträffade, fick man på påskdagen äta så många man ville. De var förgade i alla kulörer. Men en del förgades med tillhjälp av den vällöpskål eller surrdväx (en svit växande krusaktig bladväxt), genom

Pörlbet
förtas med
ritat ägget
och sätts
i en
rävade
summa en
iter marmo-
träd,

ligen benämnd "humrikäx". Peller också förgade i kaffesup. En del ägg lades man med att de förgats - vita.

Så påskdagens förmiddag samlades pojkena för sig och flickorna för sig på var sin sida av en stora gård i staden. Där var ordnat med en tegeltakpanna, betäckt med vit sand, som för övrigt sträckte sig en kort sträcka på jorden. Takpannan var placerad i sluttande riktning.

Från denna på tegeltakpannan "trillade" man ägg på så sätt, att den, som förd "trillade", skulle läta sitt ägg ligga kvar, där det stannade. Man

✓

M. 8167:8.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

natttrade 4 styver (2 öre) var och en, som lades till "potte". För var och en, som med sitt ägg, en eller flera gånger, träffade det förvarliggande ägget erhöll två styver (1 öre) för varje "träff", men de som icke lyckades få några "träffar", fick punge ut med sin tvåstyver varje gång det klickade. När så det första ägget erhöllit så många "träffar" att skalet avslags möj., tog ägaren sitt ägg tillbaka jämte den resterande kassan, som ibland kunde vara rätt så stor, ty i flerta fall - 4 or 10 - klickade det. Och så blev det värre man vek så fort satte man vidare med "trillandet".

När den nattatta tiden var slut, skiljdes man åt med, för en del av deltagarna, ett efter den tidens förhållanden ganska bra netto i kontanter och så - rödbränt ägg. Detta förhårdte man utan omväxlingar och salt.

Det var ett rohyggt möj. Ingen blev pungstagen, trots "trillandet" gällde prägel.

B.R.H.

{
En bit från
väster i stän.

M. 8167:9

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

"Karl Söllare".

En av Malmö förfaste imprestamare.

på 1880-talet

Bland de mera kända Malmöoriginalen var "Karl Söllare".
Men Malmö verpunktad förf sitt humoristiska och räckevisa sätt
att på gårdarna uppköpa hund och ben, åtminstone var
räf förhållandet med honom hos de respektive frunens hus-
mödrar och deras barn. Inom den ännu levande ^{äldre} Malmögeneratio-
nen, som då stod i ungdomens gröna vår, är "Karl Söllare" nä-
verklig en både gärnd och glömd. Att han ej kunnat följa våra steg eller
fortätta sin vandring, är lättförklarligt, ty han tillhörde ju ej "de
ödödliga", det tillnamn mer endast sängen som såldan. Men när nu
dessa rader når några av de äldre läsarna, så minna de sig nog "Karl
Söllare", vilken då blir återupplivad i deras minne och i vilket
räckeligen även hans bild och anletsdrag återupptäcks.

Det var något egendomligt med denne manens förhistoria.

2.

M. 8167:10.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Han hade sett "bättre dagar", men en kärlekshistoria och därför förlorade förhoppningar om framtida lycka och eget hem förde honom utför på det slutande planet och ^{han} förföll i omväx-
ligt förtövande av ~~unge~~ drögeker, då han trodde sig därför tunna
dränka sorgen. För stunden lyckades detta måhäuda, men ej i längden.
Han fick tillräckligt nog erfara, att "på botten av nöjet längre
ligger ofta den bittraste ängeln" ... I grunden och botten var han en
godmodig människa och ville aldrig någon annan ~~människa~~ nägt
out. och såsom original var han oförarglig. Det originella hos hans
person bestod kanske mest i hans världsliga klädsel, brist på
renlighet och hans sätt att utropa vad han ville köpa.

En tid var han intagen på arbetshuset, som då var beläget i hörnet
av Västergatan och Långgårdsgatan. Den tillrygga, som på den tiden
ägnades dessa "arbetskijor" var under all kritik och utspisningen lika-
ledes. Det idag known, i likhet med de flesta där intagna manliga per-
soner, att vara behjälplig vid renhållning av stadens torg och utan-
för rådhuset och residenset. Det var en dystrikblick, när man såg
dessa renhållningsutgåtar i gärmarsch och med kvartén över ens axeln

3/

M.8167:11.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

träga i väg mot ^{stora} torget, där arbetet började. De kallades allmänt för "arbetshusområdets parad". Han tog emellertid sin "Maths ur skolan" och blev kumphandlare.

"Karl Lottare" hade på sin tid vnit, vad han själv benämnde det. förs.
handelsman. Och detta läg i blodet hos honom även särskilt kump-
uppköpare. Det var ej många, som tillhörde denna kategori, varför
konkurrenzen icke hade någon betydelse. När han, inköpmannen på
någon gård, utropade sitt "Kump och den veta gammalt jämri" (jämri),
blev han alltid gynnad framför andra sådana handelsmän.

När uppvägning förrigick, företrädde han sig icke särskilt uppkö-
pare.

"Det ska' alltid va' go' virks", saade han till sina "kunder", när det van-
ligen var ett drökt över. "Man ska' aldrig va' knuslig", fortatte han. "Och
så säger vi väl 50 åre för klabbet?" Köpet avslutades utan ~~utan~~ prutning.

Förslagarna tänkte inte på att han häpnade till sin egen favori, då
han sale att det alltid skulle vara god rikt. Det uttrycket var de ofta
vanda vid, då de själva gjorde uppköp i handelsbutiken. Men "Karl
Lottare" vände "bak och fram" på denna handelsprincip. Många historier
varo i sväng om honom, men de är de för många och de är de

5/
M. 8167:13.

LUND'S UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV.

dagar i djupaste armod. Med honom bortgick allt av Malinorigina-
ten för att lämna plats åt andra efterträdare. Men långt efter
hans död minnes man honom med saknad, ty många hörde
han med sin humor skämta ett gott skratt.

+H.L.

C. R. H.

M. 8167:14.

Gammal julseod

på slutet av 1830-talet och vidare.

Stadens drängar samlades Annandag jul för att enligt gammal bruk
med rida Staffan under hurrasp, skålar och visningaude av Staffans-
visor. Den ridande Staffan - de övriga gingo till fot - offlygdes ~~och~~ näu.

släntat
ur en
gammal
Malmö-
tidning
för år
1837.
Igen var en gjende dräng, som i högtidlig stoss bar en brännvinflaska. Sed
skapet stannade vid de större gårdarna invid Malmö stadsgränsen eller
nägon prästgård - ^{spors} högvärdige prästen hade ^{öhra} sin prästgård därvid - där hushönder
och prästen själv eller annan person kom ut med var sin brännvinflaska i
handen för att önska sällskapet en god jul. Sedan drack sällskapet sällskapet
prästens, hans familj och ~~och~~ sällskaps föreningar samt gårdsägarnas
skål, och de gladaste hurrasp tydö ifrån lagt, varefter drängarna åter-
vände och sjönga inyo Staffanvisa.

G.R.H.

Brevat.

vat som menas med "Staffanvisor," är jag ej säker på. Men jag erinrar mig
på min barndomssägen, att min farfar - kyrkoherre i Fjälkinge - talade något om dem.

M. 8167 : 15.

de förmögnaste borgarståkternas rikedom
och hur de fått dessamma.

Ännu är något intäligt att behandla, dels därför, att det bland nu
levande Malmöbor finns efterlevande anhängare till dels därför, att, om det
skall återges vad som på 1850-talet påstods, man måste i någon
mån beröra med fakta att rykten talade sanning.

Den handelskröniker, som 1840-talets köpmän då bekr. var vanligen ej
var sär eller uppfattade art, att de på dessamma kunde förstoppa sig vä-
gen närmvärd förmögnhet, alminstone icke på den öppna handeln.
Inzagling och dinned förenad myghandel bedrovs på sådant sätt,
att om det ägt rum under mittvärde århundradet, det då skulle också
stort uppreende och betraktats särskilt kandal, särskiltigt om de män,
vilka figurerade i förra årets handelsstabilitet, var rämnades. Händ stodens
förmära köpmansståtten, männe, som ännu bäras av en nyare generation
För att belägga uppfattningen av 1840-talets handelskröniker vid de vissa, som
genom annonsering offentliggjordes, shall jag här troget återge en del

b.
M. 8167:16.

annorver, hämtade ur det mest antitida annorveret, Malmoësiga Alla-handa, samtidigt jag även återgiver respektive annorverers namn. Annorveringen var visstigen sparsam, men någon gång måste köpmännen giva livsteklen ifrån sig, då såväl som nu, fastän invånarantalet stannade vid siffror, vilka betydligt understeg våra dagars folkmöngdsförhållanden. Länge fram i denne artikel skall jag, utgående från det textmaterial, som står mig till hand, antala vad som egentligen skapade rikedom ut den tidens köpmannakår.

Jag skall då börja med några annorver, vilka tala ett tydligt språk om handelshörens upfattning, d. v. s. den öppna:

1) Syftade linjen, morötter, grönkål, kulla-petrill, ans, färkol, torrade förs-förnörrar, bär, stervatten, huvista tördningsstötter, med flera varor sätjas till billigaste priser hos Joh. Sjöberg.

(denna handlande hade såväl affär som bostad i Östra Tullgatan och betraktades som förmögen.)

2) Valda fätlänger, bräsej, trau, helgrön läpa, Ristunar, flera sorters salt till med flera varor hos Tomas Frick.

(Södra Tullgatan, där Metropolitatem nu är.)

N. 8167:17.

3.

3a)

Gottländsk Kalk, Tak- och Murtegel, Fjära, Hampa, Hartig, Tricksilver, Spankgröna, Sandel, Hornlum, rysk Svab, Waxtico, Gotländsk Gill finns till salu
hos L. J. Bager.

3b) Brunnska och Dalska Häl-Buteljer, ingekoka och fransk rövb Häl-sau
Habs-Buteljer, Mjölk-Bunkar av glas och god Nulla-Gill i fjärderingar försäljas av
L. J. Bager.

(Mjölkens läge obekant för mig.)

4) Gotlands-Kalk hos Frick & Möller.

(Gust. Ad. Sörg, där Valhallabuse ut är.)

5) Finskt Smör, Norsk Gill, vitt och grönt Färssterglas hos P. Ståhlé, sau
öven säljer finnar alla slag, Takspån m.m.

(vid Davidshällstorget vid Höga Förstadsgatan.)

6) F.t. Ufford, Matt, ferkad, vita spela Hobärter, rysk vit Talg, Svål, Säpa,
Gran, Fjära, Ajovis, Finskt Smör hos Habz. Hadman.

(Västergatan)

7) Finnar, Specier, Kaffe, Gran, Lök, Morötter, Potatis, Brännvin.

E. J. Hammerborg.

M. 8167:18.

4.

8) Fräghandel, Smidessvaror, Potatis, Spannmål hos j. H. Sjöden.
(Östergatan.)

9) Manufakturvaror, Värmader, alla slag. L. P. Wisse.
(Östergatan.)

10) Stockholm och en mängd andra varor hos G. & L. Beijer.
(Klarabergsgatan.)

Detta var, vad man hollade, den öppna handeln. Men dessutom
fördes en mängd olika varor, som kommersialistiskt utgjorde smugel-
god. I regel hade varje köpmän en bokvar, som blev den vanlige, när
smuggelgodsträffades.

"Tullvobarna" voro ej så många förr undra ör tillbaka, men en
del av dem var sparska på partlig. Vid en åldsväda, men nötköt
vid Stortorget, fanns en tillare 14 packar ydervaror, siden, segartiblar,
kaffesocker m.m. Den misstänkte avgavs icke i tidningen, men nu
hos den misstänkte anställd handelsbokhållare anmälde sig sene ägare till de
furna packorna, och detta ydthäröds. I flera av de större handelshusens
gårdar i västra delen av staden beslagts ofta stora partier olika varor,
som immogligt rättetid pris sättrades utanför tullen.

M. 8167:19.

vid de konfiskationsaktioner, som varje månad hölls av dåvarande
tullförvaltaren A. G. Bellander och rådman H. Halling, varo staden köpmän
tävlade försiktiga och gjorde fördelaktiga intäkter av de varor, som de sälja
genom bussarer insammagat. Blev bara tullvärdet betalt, så delades va-
rnpartierna bort för en spottsumma för att sedan försäljas i deras respek-
tive butiker till priser, som väsentligt översteg intäkten vid tullink-
tionerna.

Blevo på detta sätt de förtjänade större delen av förmögenheten. Även
stora partier viner och fransk krujack ingingo i smugglingsgodset, och detta
var ingen hemlighet för ~~den~~ allmänheten.

G.R.H.

Blund dessa köpmän var även Barkman och Bergh, som för-
sökte specerier och brännvin samt hade sin affärssal och
postad i samma hus, där Chr. Berghs elektriska affär nu
är vid hörnet av Kyrko- och Kampligatan.

M. 8167:20.

"Mäster på trappan".

Malmö populäraste skomakarevästare
på 1880-talet.

Det gamla Malmö - ännu finns det några kvar - har råberlinen inte glömt denna journalistiske skomakarevästare. Han var en av den gamla stammens hantverkare, eller, som han själv brukade säga, "det gamla gavdet". Hans yrkesskicklighet stod på höjden inom branschen, åtminstone näst efter - "Päris-Gössen", komiskanaren och fader till efterlevande soner med samma efternamn och dito titel.

Men "mäster på trappan" var även både sinnet en god - "förtiprocentare", då det gällde pänningfläns i förlägenhet komma medborgare. Hans borgarliga namn var Andersson, men om någon frågade efter "skomakare Andersson i Kvarngatan", var det inte många, som visste var han bodde.

"Hå till mäster på trappan, ty det är den bäste, som bor i den gatan", rader det, när någon skulle anlita en skomakare. "Han brukar

M. 8167:21.

ofta, i truminstone när han någon ledig stund, stå på trappan utanför det lilla huset där borta och har ett grönt skräckesförfärlade på sig!

"Jesu c' de' han? Den har ja' sett många gånger, men inte viste ja' att de' e' mäster på trappan, varade en fång i gammal gummia.
som sötte honom.

"Jag arbetar på folks undergång"; var ofta ett uttryck, som undslapp honom.

Härvid hade han fullkomligt rätt, ty med "folks undergång" åsyftade han sinna under okvällen. Men han arbetade på folks undergång i dubbelt bevärtelse, d. v. s. även såvun rektare i stor omfattning. Han tillhörde de mera pånda, som mot okälig ränta lånade ut påningar. Bland dessa nämnades den äldre huvägaren Roslind i järnalsensgatan, pantlänare Person ("Lud fader") och en sakförare kall m. fl.

"Mäster på trappan" var ägare till den lilla invändningsbyggnaden i hörnet av Stora Hamngatan och Gamla Kyrkoborggatan och som ännu finns kvar, fastän i något förändrat utseende. Trappan, som var belägen utanför fastigheten, är idag intill borta, och det är ännu - "Mäster på trappan"

ännu hade han en
re & berömvart, fir-

L.

M. 8167:23.

Gatunamn i Malmö förr och nu.

vid gatunamnen beträffar, så ha ju flera av dessa haft annan benämning förr i världen. En knivmästare anhörig till mig, född 1812 och som var syster till min mormoder, har på sin tid antalat åtskilliga av de tidigare benämningarna. Men om dessa varo ökna är jag ej säker på.

Här följer några från staden förra bebyggelse. För övrigt är det att märka, att staden var belägen i västra delen av området.

Barnhusgränden (Långgårdsgatan), den har även kallats för Ulricegatan, därför att fattighuset var beläget vid hörnet av Långårds- och Västergatan. Filiegatan (jöns Filsgatan), Rivaregatan (Hjulhauvnsgatan), Astundefaregatan eller Staufaregatan (Astundiefaregatan), Hummelskogsatan (Regelgårdsgatan), Rehr Falstersgatan (Styregatan), Sommarudden (Hospitalsgatan) med träd på båda sidor om gatan, Strandgatan (norr) (västra delen av Västergatan), Segregatan (Djäknegatan), Färgerbruksgatan (Kyrkgatan), Landbyrgatan (Landbygatan) och John Olsgränd (Början Obsgatan) samt Käringgatan (Själbdagatan).

C. R. H.

W.

N. 8167:24.

Midsommarfirande
i Malmö.

Så långt jag kan minnas tillbaka i tiden, har midsommarfirandet i Malmö icke haft någon särskild prägel över sig. Dåväligen var det mycket allmänt gängse bruk, att majstång kläddes och restes i flera gårdar i staden och på båda sidor om bron. De på öster be- fintliga blev ej så synnerligen brukta, på grund av de många slagskämpar och lösa, berrade kvinnor, som dåtid sökte sitt tillhåll dit, mer för att åstadkomma bråk, än att ha trevligt.

Fanns var förhållanden ^{på Stora} speciellt i Hagegatan, där formliga bor- deler existerade och "rivalerna" drog kniv och gjorde "knuttråvssprå- bet" gällande.

Men det fanns särskilt två ställen - "Hubbacken" och "jerusalem- gården" i jerusalemsgatan - där det gick mera hufsat till, det förra under källarmästare Jönsens, "Hubbacka-jönsou", regim, och det andra under till arrangör en spinnare vid namn Granat. Båda var et-

L. 8167: 25.

Ly

perter på att arrangera midsommarnöjt till niof ot familjär ort med
genyt och tennad för deltagare av båda kön. Blubacken var ju av na-
turen shapad för festligheter utomhus och under rådande vacker väder-
lek. Vid regnväder fick den stora biljordalen tagas i anspråk. Musiken
bestod av fiol och harmonika. Det förra instrumentet ockuperades förtjänt-
fullt av Blubacka-gården själv. I trädgården fanns små lusthus, an-
givna av tätta buskage och för övrigt lite varförde höga träd. Bland
dessa senare fanns även det historiskt blivna Palmträdet, från vilket
socialistagitatorer, sträddaren August Blus brukade hålla sina första
agitationstal. Runt om fanns det varje midsommarafton ett stort
antal kultöra lyktor, som förlänade en viss ljuseffekt. Här dansades
varvutet till kl. 4 på morgonen, då flertalet fröt upp för att taga en
morgutur till Pildamsmarna för att se på folklivet där.

I "jernsmedsårdan" hade man däremot ingen hjälps av naturen. Sär-
nöglades man själv anshaffa gröns och ängblommor samt små flaggor,
men en viss magstång brukade pryda den stora gården mittelparti.
Med gröna grenar åstadkomms små lusthus, bord och stolar fick man
lämna upp i gården boende hyresgäster, vilka för övrigt själv deltog i

37

M. 8167:26.

midsummarfirande. I gården befintliga huvväggar och plank på
två sidor placerades åt gröna grenar, stora som halvunena träd, i
vilka man hängde "bulösta" ljuslyktor, tillverkade av urhöllade vit-
betor och även rödbetor av den längväxta sorten. I dessa sattes tända
ljus, vilka således fastade ett magiskt skimmer i ljusta och röda
färgar. Ett fintigt, men snarflyndigt sätt att föra belysningsfrå-
gan och höja fägnaden i de gröna grenarna. Sedan trädde dansen
med liv och lust tills man började bli trött. Men trösheden hos
den tidens folk brukade i regel låta vänta på sig. Allt gick hor-
runt och städat till på dessa båda ställen. Det var den rätta mid-
summarglädjen, som gjorde sig gällande.

x

Ett annat midsummarminne har jag också hvar från flydda
tider, men som skiljer sig betydligt från de här man antalade.

Det var i en av fastigheterna i Härlepsgatan och inne på gården var en
ganska djup tomt, på vilken anlagts en vacker trädgård jänta åt
stora lusthus. Här brukade fastighetsägaren varje midsummarfton
besöka hyresgästerna på diverse förberedning, särskilt åt de manliga

M. 8167:27.

4.

en tycktes inte

~~en~~ kaffe och kakor och ett glas vitt på de kvinnliga. Barnen erhöll te-
manad och godter. Mitt i trädgården var rest en mindre majställning för unars tid, under
att göra att så midsommartidbundne som möjligt. Man pratade och fyllde på. Stäm-
skänkande och berättade historier, skålade och blandade en ny toddy,
drack pätter på pätter titt och täts. Det rådde inget brusel. När vanhades mer,
det började dagas, bjöd huvuden vels värdinna på sittfrukost sion och en rik-
med tillbehör. Denna vackra sed hade tillämpats vid flera ja in i sinare-
års midsommaraftnar ned sig en

Men så blev fastigheten försold till ny ägare. Denne var re- folket trodde
ligiöst anlagd, men ej till överdrift. Den första midsommaren efter d råvun avslut-
at nye ägaren inflyttat började valpas. Hyresgästerna gingo i spänd
förväntan på huru denna midsommarafton skulle gestalta sig. pralm, men
På morgonen, midsommarafton, infann sig den nya värdinna hos e i registrat.
Hyresgästerna och intjöd dem samtidigt på en kopp kaffe i trädgården och melodien
bl. 7 på tavlan. Intjuringen antogs naturligvis.

När hyresgästerna blev samlade, kom värdfolket med kaffe och piben, fastän
kakor.

G. R. Th.

M. 8167:29.

den gamla, goda tiden
julseder.

julinblåsing, julglögg och
inemat.

Ach, fynda tider, slår rot i minnet
det lyxvaste från förra dair!

de gamla julseder på näringställena i Malmö, som tillämpades under 1880-talen, komma aldrig åter. Seden har ommoderniserats och folket med den. Hundra plåseder, goda plåseder! Sahmaders venu-
diga känsor tvinga överhand, då man tänker tillbaka på allt det goda,
om vi är endast minnen från förra tid, då gästfriheten var stor, då
restauranglivet hade något av den familjära prägeln över sig...

x

Eri över 50 år sedan fanns bl.a. närliggande trädgårdar restauranger, där

K.8167:30.

Lj
värskap och gästfrihet gingo hand i hand. Dessa trädgårdar varo Stadt Hamburg och Hotel Danmark. På den första fördes värdskapsopera av bällarmästare Joh. Förmquist och på den annan af den frimittige Calle Borg; i godt samförstånd med sin maka. Båda dessa ställen hade alltid särskilt speciabrott på matsedeln "God och vällagad huvudmatskost", något som var känt i vida breddar, även på huvudanlandet. Att de gjorde verkligen skäl för "nyhet".

Stadt Hamburgs restaurang var indelad i flera våningar. 1:sta våningen, med sina vackra tapeter och historiska målningar, infüllta i väggarna, där huvudmatskosten serverades. 2:dra våningen, avsedd för enkilda festlighetsfester, och slutligen 3:de våningen, reserverad för ordenssällskapet Par Brücke. Under sommartiden fanns dessutom en Trädgård, benämnd Stadt Hamburgsträdgården, där en sälligt presenteras rad sommarrestaurang var inredd. På grund av en större olycka, som för cirka 60 år sedan hemsökte Stadt Hamburg, blev denne idylliska sommarrestaurang upphicrad och nedlades. Men hela det öringa komplett blev endast delvis ramspruckat, varför det snart nog åter restaurerades och åter frys i bruk, först den påsta våningen och åt Gustav Adolfsborg ~~höghus~~.

3 / 1. okt
Kahns

Cecil Robert Holmgren
M.8167:31. November 3 Kahns

och på 1:sta våningen belägna restaurangavdelningen. Om det är just dit
jag nu vill komma för att omöta gammal juked, som varje är upp-
repades.

När Kronprinsens hovregementes musikkår kl. 12 på middagen
på rådhusets brygga "fläste in" julen, strålade 1:sta våningen i rik
belystning från levande ljus i ett flertal jättelika julgravar. Det gav
en festligt intydande utblick för de förbi passerande, och utanför
glittrade oftast den bländvita snön. Den knarrade under skridskor
och det glada stråket från gammal och ung satte alla i den rätta
julstämningen.

När julinblåsningen var slut, togade en stor del av de passerande
sittete sina dässer in på Stadt Hamburg, där stora längsford var fö-
reda med smä glas in den ganta ordet och med ett litet öra vid era
sidan. På vänstra bordländan stod stora grifor av bläckpolerad koppar
och ur dessa var braun en blått, blå lägg. Det var julgögen, som braun.
Hitt i den stora lokalen stod den godmordige källarmästaren - en grand old
man - och tillropade de närvarande att malla till goda med vunn glögg,
damerna också, tillade han med eftertryck i rösten. Det var nämligen

M. 8167:32.

inte bruktigt på den tiden att damer berökte en restaurang vid sådana där enskilda tillfällen för att förtära spritdrycker, men väl en kopp kaffe med smörbröd. Runt borden snyglade sig flitiga tjänstekunder att hålla i de första glasen, där efter fick var och en själv ambergöja detta. Till stors försedd och gavman för alla. En stor förläggsked, som fanns i varje glöggryta, användes för "påfyllning". Det var just dä, som underhållan deg till sin högsta höjd, ty sheden var varm, vilket ofta ej dras i beräkning, varför den ibland plundrade tillbaka i grytan, och, i stället för i glasen, kom glögg på bordukken. Alt mer och mer tilltog stämningen, alla glada och belåtna och, framför allt, uppvärmeda. Damerne såg ut som myckelappade fästmörs. Den vackra rodnaden på deras kinder gjorde sig utmärkt. Den förändelserna i julens inplanning var ej slut ~~så~~ hämmad. Bordet flyttades till sidorna och mitt på golvet placerades en stor julgranar, vilken, finurligt sätt, var försedd med en ganska försvarlig, tjeck bröda, och under denne trädunnen, på vilka granen lått förflyttades. Upphägna av detta arrangement, observerade gästerna ej att "kronprinsarna", med direktör Strömberg i teten och med havande sina instrument, ~~de~~ bakhägen brumtit in i salen för att,

M. 8167:33.

57

ärre de, värma sig med ett eller flera glas varm glögg, därtill infjädning. Hotellet
av källarmästaren. Men ett tu tre kallade direktörer förstördes in- man
gångolörrarna, musikdirektör Strömberg gjorde samlingstecknen åt unis
sina musici, och så klängde "Nu är det jul igen"; gästingar och i
och ungdomar av båda könen trädde dansen, och julglänsen stod nedel-
börjt i tak. Naturligtvis avslubades dansen snart, ty sedan skrulle dörr- gatlig
räna åter öppnas. Utanför stod en begeistrad folkmassa och kastade, väder-
vindsgivna bröckor in i whalen. Ringdansen var slut, likaså glögg-
drickningen för de nu närvarande. Hela tillställningen var ar- . Lade
rangrad av värder-traktören och för alla deltagarna, men -gratis. tank-
dyktivit värdskep gjorde hennes populär, och många, ja de flesta, ur hem-
torritorade delta med återupprepade besök och mot betalning för i staden
med som förfärdes, ty på flera ställen i salen stod: "Fläskbank och brunkål". unis.
Inte minst belönning med dylik "julinhållning", var källarmästare intus
goh. Förgnist, som alltid ålskade det glada Malmö.

Nu har "Be-Kä" övertagit rollen att, på sitt sätt, bereda speci- it man
ella det svenska Malmö nogenmåne överraskningar från modern världen. d det

7./

M. 8167:35. in
svenska folket ville förtära... Visserligen bringades mycket sprit
av olika maliteer, men detta kunde ej på stegat spritbevärs hos den
urkilde individen, utan på framstående, högt ansedda Malmököp-
mäns stora - profitkunder och ökad traktan efter förmögenhet.

Sill hörer om ingången till restauranghallen varv omå nästa och
idylliska rum med skjutstolar och lagom plats för 4 personer, där
man drack sina varma toddar och "drog sin spader" efter berättade
saffiga skeppshistorier. En kraftig knivaks- eller räntedig kostade -
30 öre. Vid diskén stod ^{den} alltid fruptlig och välbördig hälsande Calle Borg
med sitt välvärda silvergråa hår och skägg, då och då assistent av
sin återvända maka. Under den varmaste sommartiden ägde servering
rum även i omvä tagelundar på den lilla, svala gårdsplanen, men
"gullarna" trivdes bäst inhus.

Köket förestods av gamla "Klubba Lina", hämt från den tid hon
förestod "Ficks" och "Alsius" hotell (nuvarande Thamers Hotell), där hon bl.a.
ar konung Karl XI pick en vilda hase från gräsmattan och en dybar brosch,
vilket komungen själv överlämnade i högsta samtidigt hon tackade för
god mat. Detta blev "Klubba Linas" lyckligaste upplevelse.

b. /
M. 8167:36.

Varje julaftrumiddag, strax efter julinläsningens slut, samlades, på värskild intjedan, stamgästerna för att dricka varsin julglögg. Glögg, den "gubben" grystans innehåll braa mitt på bordet i första restauranglokalen och ^{var} ur antaile- ~~på det~~ ~~vara~~ runt hela bordet stod glöggglas uppordnade. När man så för diskken druckit sig "varsi" - kalla vintrar varo genväxande motlåna på den tiden! - gav Calle Borg hystringsignal genom att kraftigt klappa händerna samman tre slag och ropade: "Varou så goda, mina herrar, maten är serverad!" Dörrarna till matsalen öppnades på vid farvel. Här mittes dörrs världsliga intjedna av fru Borg med ett högtigt: "Välkomna!"

En rikedom av välfärgade ^{ella} prärieter blev här en snygga för gudar ("matgudar"). Sedan serverades kaffe med tillbehör och cigarrer. All denna servering var - gratis.

Förutom andra förtliga människor, slötade innan den gamla, medertige Calle Borg sin verksamhet. Han fick gå bort så som han själv önskade, nämligen utan närmvärd föregående sjukdom. Han ledtagades av en anseelig processus - över 100 personer - i vilken sig självfäl, skeppredare, handverksmästare, hängre tillstjänster m.m. varo ville bedraga den arvahöne vinnan till sista vilorummet. Det var med osynbar vise och saknad de skilj-

M.8167:38.

"Morgontrur" och "Kungsdegallen".

då jag tänker på de stora anspråk folk i allmänhet numera ha, när det gäller fara ut för att få en glad dag nte i det fria, già mina tänkar även tillbaka 50 år i tiden och däröver, särskilt ^{till} de "morgontrur" och de "Kungsdegallen", som då anordnades på uppenbart sätt och för en billig präg. Man drog sig tillbamus i potterier, frimuriga och mäntiga, gifta och ej gifta. De senare erbjöds ofta deltaga i de giftas lag, företrädesvis gällde detta de "stackars ungkarlarna", som varo i majoritet bland de ej gifta.

Skulle man delta i en morgontrur på söndagen, så gällde det att stiga upp med solen och ha ett morgonfriskt humör. Frimuriga och däröver frigo stanna hemma. Kl. 6 på morgonen skulle alla vara på den först angragna samlingssplats, då marschen till det utsatta målet inträdde. De mäntiga frigo vistā från sina spatraskäppar, ty på dessa hängdes en korg, överfull av alla tänkbara och otänkbbara godisar i matväg.

Först i telen gick spelmannen med sin harmonika och spelade en

3./

M. 8167:40.

för i morgonsoleus glans marschera". Efter detta sångnummen gjordes anfall mot förråden och snart var stämningen i höjden. Sedan serverades kaffe med kakor och annat tillbehör, och där efter blev det dans, då och då interfolierad av sång. Morgonturen varade till middag, ja ibland till kväll, beröende på förrådens storlek. När så uppbrottstimmans bestämdes av den äldste "faren i huset", anträddes återmarschen under skämt och glasur, var och en mätt, nöjd, glad och belåten över en väl använd dag för en riktig påminning. Ingen var berusad, ty det ansågs som onödigt gentemot damerna.

X

"Hundegillet"

anordnades vintertiden och på lördagskvällarna samtidigt inomhus hos någon av dem, som "stod i tur" att ha gille. De alternerade med varandra, men även händelag var det de "stackars mykarkorna", som hade det svårt (?!), ty de stodo utan några resurser, som kvinnan var självskrivet ägare till. Dock måste vi mykarkor skaffa "kunge", som sedan anhärdstogs av värdinnan

4.

M 8167:41

på stället. Det är att märka, att dessa "prydegillen" anordnades uteslutande av de ej gifta, vilket ofta fick muntra pränger. Den farliggi gillet skulle vara hovs, blev alltid bjuden att delta i samkvänet.

I bland bytade man "pryden" mellan pojkar och flickor (herrar och damer), och dessa byten framkallade ofta obesjälvd munsterhet, t ex varje pojke och flicka brukade i sitt "pryde" instoppa någon oförarglig skrämtak.

vid sådana gillen förekom ej unvan dans år ringdans, på grund av whata förhållanden, men däremot blev det pastillekar, berättande av historier, smettäng (företrädesvis av flickorna) och i bland pianomusik. Blev det något över på de olika "prydenas" innehåll, till följd detta alltid den farliggi, som upplätit sin lokal åt oss.

N. 12. på natten blev det upphrott och var och en gick till sitt, men naturligtvis förmekande "pojkarna" aldrig sin riddarighet mot damerna. Man följde i grupper varje dans till dörren utanför hemmes portad, där ett artigt: God natt! Sov gott! avslutade sällskapsdelen.

Det var i den gamla, goda tiden!

C. R. H.

M. 8167:42.

En liten bit
från väster
i staden. } gjorden Bellberg vid Lilla Torg.

En kort, karakteristisk skildring.

bekäu-
m om
ären.

smalde

ader mä

i tålen.

åt i dör-

örejan av 1887-talet. Han var känd för sin stora minkuhet och att

affären var öppen från kl. 6 på morgonen till 9 på aftonen. Vid Lilla T.

Torg låg en mycket frekventerad speceri- och kaffeaffär, som innehades av

u ej syn-

E. N. Körner.

Många handbilar reste in till staden, speciellt på lördagarna,

sätt fick

för att handla hos Körners vid Lilla Torg (det fanns en annan Körner vid Stor-

torget, men den anlitades mest av stadstramen).

gjorden Bellberg såg naturligtvis gärna att få sätja till vänderna, när

de kommo till Körners. Men de flesta kom ju på lördagarna, och då var

det sändag för vår Bellberg, vilket hindrade honom att göra affärer på saba-

ten. Bellberg var aldrig räddlös och ville förtjäna pengar. Han fick
ej ens lov att vistas i affären på lördagarna. Emellertid anställde han två
jämförande

M. 8167:44.

Lätfärdiga kvinnor i Malmö
och gator, där ingen ville bo.

Egentligen är det inte öntäligt att berätta något om "det läta gardet" i Malmö och de gator, där dessa hade sitt tillhåll och -vis utkomst.

Lite varståns i staden bodde dylika, en del av dem med en skyff i förröret, å vilken lästes "firmsömnad emottages". Dessa betraktades meras såsom "de hyggliga" och undgick i det längsta nästan bland de prostituerade samt likarebefriitung. De gator, som förr ansågs för att vara otrevliga och riskabla att bo i, varo ute på Söder Haga gatan, på Singes hoffridgatan, på Öster Vistbergagatan, Bredgatan, Östra och Västra Dalgatorna samt Sörlingsgatan. I staden inom tvärarna var det likan lite "rängskiftnad", och närmast ett par av dem "förmäna". I Födra Promenaden residerade tvärre damer, som mot en vis angift intogt snyga flickor, i när den bergklinade Eura fjäll och i när "Fjälladrottsplan" med sin sista "Fjällprinsessan". Humlegatan var nog den rikeste av kreti och pleti mest frekventerade. Här ägde framtidne stadsfiskal Nils Arsham flera fastigheter, i vilka, mot okäligt höga hyror, bedrevs bar-

M.8167:45.

deller med öf. poster och vinnar utskänkning. Men den "förmånska" var särkligens "Pariseralungen" i Snapperupsgatan, dit Emma förs med sitt ofta myreskrutade garde flyttade från Södra Promenaden. Bland besökande i Pariseralungen, märktes på sin tid, och särskilt lördagsmorgnar nätter, var nuvarande prinsprins Gustav Adolf, som då tjänstgjorde som underlöjtnant vid Kronprinsens hovregemente. Men än en gång har jag på lördagsmorgnarna vid 7-tiden sett honom i sällskap med framtidens kung Axel Richter bliva utsläppt från Pariseralungen. Den natliga vistelsen brukade alltid avslutas med sittesa på söndagsmorgonen, enligt andra "herrars" utrags. Även vid Gladhetorget var dyktigt tillhåll, som skulle betraktas som "privat," men som dock var ganska offentligt. Här var det "Varma framtidö," som hade berökh av honor ur köpmannahuset. Hon lever ännu, men har dragit sig tillbaka ur - äldersskicklighet.

Emma förs ("Primalauran") förtjänade förmögenhet på affärerna, vilket dock icke hindrade henne från att på Växjö cellfängelse utjämnas böter för olaga utskänkning. Var hon placerade sin förmögenhet förlorade hennes privata hemlighet, liksom varför hon valde Växjö cell-

3./

M.8167:46.

fängelse för antjänande av böter. Men förg LUNDS UNIVERSITETS
LUNDAPOLKMINNEARKIV Hjorth
pågår på denna primshandel, så förtjänade Stadfishal fanns
mest. Detta blev aldrig någon förborgad hemlighet.

I fallet Archan kan med skäl citeras: "Där ingen åklagare är, där
är ej heller någon domare". I många år kunde hans värdskaps
tolereras och han stod förförande i tjänsten sär som Stadfishal och
allmän åklagare intill dess den bekante, men oekräftlig advokat
Åke Hjorth försökte röra i ständet. Då kände Archan sig själv man
vara träda tillbaka och tog arsked.

x

En del öknamn (smeknamn?) på "Lätta bordets" representanter, kan
måhända i detta sammanhang anses passande intala:

Förstam "lungande skeppet" (Emma Hjorth, pågrund av sin korpedans)
samt "Silldrottingen", (Annika Pettersson) dottern "Sillaprinsessan"
och "varma franskbröd", fanns det "Rekynten", "Gula hönan" (lands-
hövding Thorleif Jelius älskarinna), "Trampaprisät", "Fregatten", "Vita
färet", "Donkastinen", "Damska-johanna", "Bröläggaren", "Röda Lovisa" (den
yngre, men det fanns även en äldre, mera förfallen), "Champagnekorven",

H. 8167:47.

LUND'S UNIVERSITET'S
FOLKMINNESARKIV

4.

"Bleka gravarna", "Gvarta-Fria", "Löjtnanten", "Rinkaby-flanna", "Gvarta Sa-
ra", "Smälänningen", "Tio öre titten" och "Fem öre titten" (2 stycken) m. fl. andra,
var snyckrorna, jag anser icke lämpliga återgiva.

C. R. K.

P. f.

"Gula hänen" var även häradshövding Emil Björkes åskurarna etc,
på slottet av hans farfar, hovföreståndarinnan. Han var fränsbild.

M.8167:48.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Axel Danielsson och "fagra Sigrids" sång.

Ett minne från Paula Tammelius pianorum
i mediot av 1880-talet.

I grund och botten var Axel Danielsson en symmetrisk och en ålskvärd sällskapsmedlem, som aldrig fönde någon propaganda för socialistiska idéer, då han var i privata sällskapsmöten. bland alla de minnen, som ännu lever kvar, har jag särskilt bevarat ett, ~~som~~ ^{virket} utgjorde ett vackert drag hos hans personlighet om som kan mången att fundera över huruvida det var samma Axel Danielsson, som ejest höll så brandröda, häftiga agitationsmöten, som uppsökt bekände att han var pritskans.

Under 1880-och 1890-talen fanns ju i Paula Tammelius källarvåning, längst in till höger om den därvarande matsalen (någon tidra våning existerade icke då) ett pianorum med glashöllda möbler. Där brukade vi - en dubbelsextett - sjunga våra bitar till frid och gaudium för oss själva, men även för

Jn.
andra, som "godkändes" få närvara i vårt abonnérade rum. Där fann Axel Danielsson liksom en vederkrickelse i att närvara på lördagsaftnar-
na, efter att ha haft ett jöktande veckorbyte, angiven av olika ele-
ment ur fackföreningar, styrelser m. fl. Där fanns även en
servitris vid namn Sigrid Nicklasson (även kallad "Fagra Sigrid" på
grund av sitt behagliga utseende). Hon skilje sig avsevärt från den
övriga primära restaurangpersonalen genom att avhålla sig ifrån
det redanlägda flirtandet med gästerna. Dessutom var hon musi-
kalisk och i berättning om en vacker altröst. Ofta, när hon ej var
upptagen av arbetsprocessen i restaurangen, brukade hon på sitt sängrum
sitta ned vid pianot och sjunga flera sångnummer. Det var ej
slagdänger eller intillens unnsakliga jazzbitar, som blängde i det
räckna i stora pianorummet. Nej, det var verklig sång till ackom-
panjemusik av henne själv. Denna härlig sång och våra berättel-
singer gjorde att Axel Danielsson trivdes där och vi tillsammans
med honom.

Jag nämnar här ovan, att det är särskilt ett minne därifrån,
som jag fast mig vid. Och jag skall här försöka intulla, vad som

3./

M. 8167:50.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

försakat andömet att Axel Danielsson var av en vek na-
tvr.

böken

Det var närmast en sång, som figrid och annan fång brukade
sjunga, synnerligast då hon sjöle var något mektigare till hymnen.
Och just denna sång ^{var} det, som Axel Danielsson sedan ve-
näunnde för sin ålstlingsång.

Så var det en lördags afton efter supén, som vi satt vid vårt
kaffe inne i pianorummet och ceneringen anberördes med figrid.
Som vanligt blev hon ombedd att sjunga, där hennes till medgav det.
Efter en stund återkom hon, sattes sig vid pianot, ^{och} stegföts på akorder
och sjung. Jag minns, tyvärr, inte sången i sin helhet, men trostro-
far ha fastnat hon mig:

"Det, tätta snöflock fall,
gör graven mörkt och kall..."

När sången tystrat, satt Axel Danielsson förfarande, ^{och} liksom för-
sjunken i drömmar, var i den beträmma enmardalen. Han märkte
ej att sången var slut, förrän några sekunder, där efter, då han reste
sig upp och rade: "Ni sjunger som en ängel! Sjung den sång en gång

Ms. 8167:51

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

4.

till!" Det blev något tyst i rummet, fröken Sigrid ~~medgranskade~~ sätte sig till
vina syster, och vi andra rörde fråganden på huvudet. Det var lässom
ett medlidande, som besjälade oss.

Fedan återupptog vi vår kvartettning, och aftonen avlöpte som vanligt
inget och städat. Men från den kvällen och varje gång Axel Danielsson
kom i vårt sällskap, bad han fröken Sigrid sjunga - hans ålsklingsång.
Detta efterkomm han alltid viltigt och när tid medgav det.

Nu är både fröken Sigrid, Axel Danielsson och sju av dubbelf
kvartetten borta. Hvar är endast jag. Men ännu hinner i mina
öron:

"Ack, tätta snöflock fall,

gör graven mörk och hall" - - - .

Man blir något sentimental, då tanken går tillbaka till gångna
tider och väänner, som ej mera finns.

B. R. H.

Hur staden Malmö erhöll sitt namn.

Malmö var på sin tid endast ett fiskeläge och benämndes då ofta Stavalperup, känt för sitt mycket givande sillfiske i sundet, och befolkades till stor del av holländare och tyskar. Tjäva staden låg i den s. k. västerväng (västra delen).

Vad beträffar frågan hur Malmö egentligen erhöll detta sitt namn, har därom veröftats åtskilligt. Men enligt gamla anteckningar, var det första hänta namnet Malmoughie. Dessutom förekommo flera andra med varandra ganska liknande benämningar, såsom: Malmerg, Malmoya, Malmoge, Malmige, Malmrange och Malmoe översom Ellenbogen samt P

P.Malmoghe. Enligt en gammal sägen skall namnet Malmö ha tillkommit på grund av att en flicka eller mö blivit rödormadare av en bram. Detta skulle således ha givit anledning till stedens namn Maleu mö eller Malmö, men detta är föga sannolikt.

Ellenbogen kallades staden av tyskar och holländare, när den var belägen på en kust, som sköt ut ikt en arméage.

✓
M. 8167:53.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

En annan uppgift säger, att ordet Malmö skulle betyda en sandig ort och att staden legat på ett sandbrott ställe utmed sundet (Sandö) och på grund därom fått sitt namn.

Jfr.
Tribus
faustini
En tredje uppgift anförsäger, att det var vanligt att i städerna gelatiniska namn, och att Malmö särskilt kallades Ancona och särskilt Ancona sarcorum, på grund av likhet med en stad i södra Europa med samma name.

Address
fel.
L. L. S.

Såsom stad och med namnet Malmö erhölls privilegier under åren 1325-1326. Det resurte inel förlade borgerskapet läta uppstata vallar omkring staden. Privilegiobrevet, som lär förvaras i magistraten i Malmö arkiv, var skrivit på pergament med vidhängande trämme vidhängande redigeringsill, antyckta i vax.

E. R. - th.

En liten bit från
väster i staden.

M. 8167:54

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Ett gammalt Malmöoriginal.

Stadens mest anlitade tjänstekommisarieär.

Första annonsbyrån i Malmö.

På 1870- och 1880-talen fanns i Malmö en tjänstekommisarieär vid namn Oskar Löffberg, som hade sitt bostad och s.k. kontor i fastigheten 39 vid Västergatan. Han anslade även med annonsuttagning till stadens tidningar, den förste i rikt mening i Malmö. Först på 1880-talets början startades Wengrens annonsbyrå i samband med cigar- och tändningsaffär, vilken sedan var en del av Act. El. Månssons under firma Banka Tidningskontorets Annonsbyrå och var, i likhet med företrädarens affär, förlagd till Engelbrektsgatan, för att sedan uppgå i Gunnelius Annonsbyrå med lokaler i trak Slaktaregatan, numera vid Stora Nygatan.

Löffbergs hundratligaste verksamhet bestod dock i anställande av tjänste personal, såväl i staden som på landsbygden. Hans sätt att formulerat